

מסורת הש"ס

(א) קדושין כא, ז (ז' מיר ה.), (ב) גי'מ סה, מנלה (א) [נעלין ד, ד] (ד' גי'מ סה, מנלה כז, ה) שבת טז, וי"ג, (ו) [נעלין מו"ק גי'מ סד: ד"ה ולא יטכורו],

סמל פאטריסטיק

שינויי גוסחאות

[א] אין מונין לו שנה (ש"ס.) [ב] נעניי ליה למיום ליום (ש"ס.) [ג] גי'מ אולא אמר אבוי דא אחד כ' לוה שהיה שלו לו מונין (ש"ס.) [ד] שיתורים שנת החמה על שנת לבנה הדיינו אחד עשר (ש"ס.) [ו] ימים, ימים תהיה גאולתו: (ש"ס.) [ז] ומסד' [ז] אין ימים (ש"ס.) [ח] ממכרו, דמשמע שנת ממכרו ולא (ש"ס.) [ח] דשמוא יגאלהו (ש"ס.) [ט] ד"ז אלו שיק' לנאן ושיק' לעיל כה, ה"כ במחלת הדף שנים אחד מחשב ונתניו בת"כ גבי מוכר שדה אחזה גמי כה"ג וחשב. (ז"צ) [י] אכל אם אי (ז"צ) [יא] מיתות דמלי' לממכר מתקן (ש"ס.) [יב] ולפי מה דפי' רש"י (ש"ס.) [יג] המלה מ"מ אין רבית דבלאו הכי היה בטל וסא' דמק' (ש"ס.) [יד] דשמוא (ז"צ),

רבינו גרשום

תני חדא. [ולו וגואל וגואל לחצאין] אמורבי בית בבתי עיר חומה קאי והכי משמע במסכת קדושין: ואחד רבנן והא ר' שמעון. הא דרבי לוח ורגאל [וגואל] לחצאין ר' שמעון היא (דכי היכי) דאמר לפי שבענין [מקום שהיהו כחו בעינין אחד יפה כוחו בענין אחר] הכא גמי הורע כחו במוכר בית בבתי עיר חומה בעינין אחד שני הגיע יום שנים עשר חדש ולא היה גאול היה חלט לו ללוקח יפה כחו בענין אחד שלוח וגואל והא דרבי אינו לוח וגואל רבנן הדא דפליגי עליה דר' שמעון ולית לוח לפי שבענין כחו דרבינו כיון [והי' זה גואל ביה. ואפי' לאלתר כשמוכר: הרי זו כמין רבית, שאם היה ביד הלוקח כחו שנה [אז] חרשים אינו מנכה לו הלוקח לגאול כלום ממה שחבר דרבינו כיון רבית שלוקח כל דמי ואינו מנכה לו:] ואינו רבית, שאינו מחסור כלום שהתורה וכתבה לו: קד מלאת לו שנה, למכירתו: שנת וקנייתו, היינו שנת הלכנה ומה שיתירם חרשי החמה על חרשי הלכנה דרבינו י"א יום דרבינו שיש' לו: שנהא לצוריתו, שהיה יכול לומר לצמות ואמר לצמיתות דלכות המתנה שחלצתו ואינה יוצאה ביובל כמכר: גמי' מתני' דתני ורי' זה גואל מיד ואלא כו' דרבינו ר' יוסף פירש: ורבינו, דסבירא ליה גואל מיד האי יום באי עבדי. ליה יומבי' ליה. שגואל עד מלאות שנה ליה ליום וימים מיביעי לו שנה אלא תמימה מעת לעת באותה שנה שומכרה: ולא שני' במנין לשמעת לעת, [כלומר] דאם מכר ביום א' ואותה שנה חל פסח ביום א' ולשנה הבאה חל פסח ביום א' אין אומרם כיון שהגיע יום א' בניסן הבא הדרוה יום [מיום] עתה לו שנה [מיום] ליום] אלא אינו עתה לו שנה עד שהגיע הפסח הדיינו מעת לעת:

מיום ליום ומעת לעת מעת דהם שנים עשר ימים ואין ימים פחות משנים: ועשה לו שדרו סבר, כשלוה ממנו אמר לו אם אני פורע לך במאן זמן עד פלוני תהא שדה מכורה לך מעכשיו בכך וכך ותחשוב בהן דמיך ותחזיר לי המותר על חובך עכשיו היא ברשות הלוקח: [בזמן שהמוכר אוכל הפירות עד אותו זמן מותר שער הזמן היא שלו: לוקח אוכל פירותו סבור, דשמוא יפרנה זה ונמצא לוקח אוכל רבית למפרע:] ר' יהודה אומר אין בזמן שהלוקח אוכל פירותו מותר, והואיל ואינו תופס בתורת משכון אלא בתורת מכר: עד אחד ברבית [איבא בינייהו], להכי קרי [ליה] עד אחד ברבית ולא חשיב רבית [וגמורה] אלא רבית דהלואה כגון הלואה סלע כה' גידרין אבל רבית דמכר קמכר עד אחד ברבית ואיכא דאמר היינו עד אחד ברבית שאם יפדנו היא רבית מה שאכל ואם לא יפדנו לא יהא רבית:

(א) דמכר' יום י"א.

שאיין כן מוכר בשדה אחזה דנענין והשינה ידו, משמע גמי שגואל לתאלין [קדושין כז], אר"ש מה טעם.

לו יצויל, לשיק' לא תש ליפות כמו ללוות וגאול לתאלין, אכל מקדים לפי שהוער כמו להספיד נחלתו יצויל, דכמיס והיה השדה כאלוה יצויל קדש וגר' ומתחלק להסעס, יפה הכסות כמו במחלת פסיונו ללוות וגאול לתאלין [ש"ס], ע"כ שייר' לעמוד הקדוש

תני חדא, המוכר בית בעיר חומה לו וגואל כו' [קדושין בא], אין ימים פחות משנים.

הכי השע' שלן, [בזמן שהמוכר אוכל פירות, בתוך הזמן, מותר, לוקח אוכל פירות אסור, שעה לא ידע ליה מכר, שחזיר לו מעותיו ומנאל שנהאסר היו אכלו זה אוכל פירות ברבית (ש"ס), משום ראייה, במתים (סוכה כה), מאי בינייהו, במלי' קמפילגי (ב"מ ש"ס),

המוכר שדרו פרק תשיעי ערכין

פני חדא, במקדש שדה אחזה לוח וגואל היינו הך דקמני לעיל אם גאל יגאל מלמד שלוה וגואל כו' ור"ש קאמר לה ואידך רבנן דפליגי עליה: **בתנאי'** הרי זה גואל מיד, ואין לו דין שדה אחזה שזריך להמתין שמי שנים: הרי זה כמין רבית, שכשמוכר לו מעותיו בתוך שנה ואין זה מנכה לו כלום נמאל

נשמשמש בציתו בשכר המתנת מעותיו: ואינה רבית, גמורה דרבית לא מיקרי אלא ע"י הלואה ולא ע"י מכר: יגאל בנו, בתוך שנה אם ירצה אכל לאחר שנה נחלט ואינו נגאל עוד לעולם כדכתיב (ויקרא כה) ואם לא יגאל עד מלאה שנה וגו': אלא משעה שנמכר, שאם מכרה לראובן לשמעון בניסן ושמעון ללוי צאיי' כיון שהגיע ניסן הבא נחלט ואין מונין למכר שני אלא לראשון: שנאמר עד מלאה לו שנה, משמע לוח שהיה ד' אחזה שלו מונין: אם חדש העיבור, שאם היתה מעוברת אינה נחלטת עד שלשה עשר חדש: שנה ועיבורה, צין בשנה פשוטה צין בשנה מעוברת נותנין לו שנת לבנה וימים שימירם [ז] בשנת חמה על שנת לבנה אחד עשר יום שמהם אלו מעערים את השנה: ואחד הניסן ולן במתנה, אם רצה נותן לגאול בתוך שנמו יגאל ואם לאו חלוט לו: גמי' מפני. דקמני הרי זה גואל מיד דמשמע אפי' זו ציוס שמכרה מותר לגאול ללא כרבי: ימים. ו' תהיה גאולתו: ואין ימים פחותין משנים, ללא תשהא ציד לוקח פחות משני ימים: מיום ליום, שאם מכרה צאח צניסן אין מונין שנה למנוח עולם דלימא' כיון שהגיע תשרי עלתה לו שנה שהרי יתה אותה שנה אלא עד אחד צניסן הבא אינו נחלט: שנה ממכרו. ו' ולא של מנין עולם: ויצנן, אין הכי נמי דההיא ודאי מיבעי לו להכי דממכרו לו שנה מנין עולם וימים מיבעי ליה למעת לעת שאם מכרה צאחד צניסן בחאי' היום אין מונין לו שנה עד שיגיע חאי' היום של אחד צניסן הבא (א) : מפני' ר' יהודה היא, דאמר דא אחד ברבית מותר דרבית הבאה ע"י מכר קרי דא אחד משום דאין ליה פירות רבית ואם לא יהא רבית: שאם לא יגאלנה ומיחלט לו אין כאן

רבית אכל הלואה ודאי צאה ליד רבית שאינה נחלטת לעולם: ועשה לו שדרו מכר, שמשכן לו שדרו על אותו מנה וכתב לו אם לא אתן לך מנה מיכן ועד שלש שנים הרי היא שלך: בזמן שהמוכר אוכל פירות, כל אותן שנים מותר: לוקח אוכל פירות אסור. [ז] שמה יגאלנה בתוך שלש ונמאל שאכלם ברבית: מעשה צניסום בן וזנין רבסינן: דא אחד ברבית, שאם יגאלנה יהא רבית ואם לא לא יהא רבית: דכולי

היא ואין נראה לר"מ חילוק זה דרבית גמי איכא ספיקא שמה יפול או ישרף אלא ודאי אין חילוק צין שדה לבית וההיא דמלוה את חצירו לא ישכור ממנו בפחות יש לתרץ דלא דמי למשכנתא דנכיימא דשרי דההיא משכנתא מיירי שהלוה לו על השדה ואין הלוה יכול להשכירו לאחר מפני שהוא ציד המלוה [ז] משום הכי אינו רבית דהא צלאו הכי הוא בטל אכל הא דמתן המלוה את חצירו לא ישכור ממנו בפחות מיירי שלא הלוה לו על שדה או על הבית וציד הלוה להשכירו לאחר נמאל כשמוזיל גביה רבית הואי ולפי' זה דר"ת אינו מחלק צין שדה לבית הדרא קושיא לדוכמיה מאי שנה ממשכנתא צלא נכיימא דלא חשבינן ליה רבית גמורה וי"ל דרבית גמורה מדרבנן קאמר והאי דאמר אלא שהמורה היתרתו הכי פירוש מדכתב לן רחמנא דין צמי ערי חומה גלי לן דכי ה"ג אין זה רבית דלאורייתא ו' ור' יהודה סבר עד אחד ברבית מותר, וא"ת לר' יהודה משכנתא צלא נכיימא דלא תישתרי דלא אחד ברבית הוא ושמה י"ז לא יפדנו עוד וי"ל דלא חשבינן דא אחד ברבית אלא כגון עשה לו שדרו מכר דאיכא דא מכר אם לא יפדנו בתוך הזמן הקצוב לו אכל משכנתא צלא נכיימא דליכא ציה דא מכר דלעולם הוא ציד הלוה לפדותו ואם יפדנו כיון שאין מנכה לו מן הפירות שאכל הוה ליה רבית מידי דהוה אמלוה סאה בסאה ולא חשיב ליה ר' יהודה דא אחד ברבית אף על גב דשמה לא יתייקר מ"מ כיון דאין זו דא מכר אסור ולא חשיב ליה ר"י דא אחד ברבית: רבא

הסמוכה למכר כל וכי תשני דר גר ומשכן עמך וגו' (ש"ס), לעבודת כוכבים עצמה, לחמוט עיטם ושאר נרסיים ולא נסס אלוהות (ש"ס) וכעיי' ב"ק ק"ג: ובי"ח ש"א), אהרריה קרא, לכל ישראל לנחם עליו (קדושין כז), אידחה אבן אחר הנפול, אלהה אכן שלח תהא לו גאולה (ש"ס), וכי יש שנים מרובות כו', רבות בשנים ששמע שיהא רצוי בשנים, ופי אפשר לטיות מרובות על שז' או נעמעות (ש"ס), אלא נתירבה כספו, אם יש רצוי דמיוי שנתרבה בתוך שנים הללו, כגון שהשנים, מכסף מקמנו, חשוכ' תמשעת קנייה להאן, תבטעטז כספך, בתוך שנים הללו חשוכ' אותו כפי דמי שניו על עכשיו (ש"ס), ליתב ליה ארבע, דמי ארבע שנים, ולא איירי קהל לא בשפיעין ולא בסבסקי' (קדושין כז), ומצא פרט למצוי, מוכר שדה אחתוהו כמיו והשינה ידו ומאל' פרט למלי' לפדות, אם היתה גאולה זו מלויה צידו שכתמכה אין סופין את הלוקח להחזירה לו ליפדות (סוכות ט), ומצא, ששמע שהוא שם ומאלו נשירת נסל בחדול, פרט לממציא עצמו, אחרי כן הוילא הלה את רשאו מן החלטן וקיבל האלן ממלחו (ש"ס), ואם גאל יגאל, במקדים שדה אחזה, מלמד שדרו וגואל, אם אין לו לוח מאחרים וגואל, מה שאמר לגר, פרשה אחרת היא

המוכר שדרו פרק תשיעי ערכין

לא

תני חדא דוה וגואל לחצאין, פירש רש"י דלמקדים שדה אחזה קאי ול"ג דל"כ הוי סתם מתני' דמתן בהקדש מותר בכלן כר"ש ולא כרבנן ואור"י דקאי אמוכר בית צבתי ערי חומה וכן מוכחת הסוגיא בפ"ק דקדושין (דף כה, כה, ושם כז) אכל מקדים שדה אחזה אפי' רבנן מודו דלוה וגואל לתאלין:

[ט] **בתנאי'** צת"כ גבי מוכר שדה אחזה וחשב שני ממכרו שנים אחת מחשב ואי אחת מחשב חדשים ומנין אם רצה לעשות חדשים שנה יעשה ת"ל וחשב וא"ת הכי מניינו ששניהם לצורך המוכר שיהא זו ריוח למוכר בשלמא כשמתשב חדשים מניינו כגון שצא לגאלה צאמצע השנה דמתשבינן ליה חדשים שעברו שאכל הלוקח לגרע פסיונו כמו שאנו מחשבין השנים שעברו שאכל הלוקח אכל ו' אי אחת מחשב חדשים הכי משכחת לה ויש לומר דמשכחת ליה כגון אם מכר צניסן בעשרה ליטרין ומחלה ויש עד היובל י' שנים ומחלה וצא לגאולה צרי' ויש עוד צאצ עד היובל ה' שנים: מיום ליום, דיום ומעת דעת מעד תום שנת ממכרו נפקא, צמס' נדה (דף מז: ושם ד"ה סולן) פירש ה"ר ר' אלחנן דדוקא צבתי ערי חומה צעינן מעת לעת [לשעות] אכל אינך דהתם (י"א) דמלי' למימר דאולינן צהן צתר שנים שלהם ולא צתר שנות עולם ככולהו לא צעינן מעת לעת [לשעות] דצבתי ערי חומה דוקא הוא דגלי ליה קרא אכל דאינך לא והסומ' כצבו כאן הוא הדין ככולהו צעינן מעת לעת [לשעות] דילפינן שנה [שנה] צבתי ערי חומה דלמחר הש"ס לקמן גבי מילמא תארימא: והתנאי' הרי זו רבית גמורה אל"א שהתורה התירתו, ומסיק רבי יוחנן הא ר' יהודה הא רבנן פירוש מתני' כר' יהודה דלמחר דא אחד ברבית מותר וצרייתא דמני ציה גמורה אחיא כרבנן וא"ת מאי שנה ממשכנתא צלא נכיימא דלאני אלא אצק רבית כדאימא צאציוס נשך (צ"מ דף סה, ושם) א"ל צרינא והרי משכנתא צלא נכיימא דדדיניהם מוציאין מלוה למלוה וצדינו אין מחזירין ממלוה ללוה אלמא לאו רבית גמורה היא והכא אמר דהוי ריבית גמורה ולפי [ז] פירוש גמור' דמתחלק צין שדה לבית ניחא גבי הא דמתן

פרק חזירו נשך (שם סד:) המלוה את חצירו לא ידור צחצרו חנס ולא ישכור ממנו בפחות (ממנו) [מפרין] שהוא רבית ופירש רש"י שם מאי שנה ממשכנתא דנכיימא דשרי ומירץ דיש לחלק צין שדה לבית דשמה השדה לא יעשה פירות אכל הבית אי אפשר שלא יהנה ממנו דסדירו משום הכי כי מנכה לו מן השכירות או רבית ולפי' ליה ניחא נמי הכא דבית שדרו על צלא ספק הוי רבית גמורה אכל שדה דשמה לא יעשה פירות כי אכיל ליה נמי צלא נכיימא לאו רבית גמורה היא ואין נראה לר"מ חילוק זה דרבית גמי איכא ספיקא שמה יפול או ישרף אלא ודאי אין חילוק צין שדה לבית וההיא דמלוה את חצירו לא ישכור ממנו בפחות יש לתרץ דלא דמי למשכנתא דנכיימא דשרי דההיא משכנתא מיירי שהלוה לו על השדה ואין הלוה יכול להשכירו לאחר מפני שהוא ציד המלוה [ז] משום הכי אינו רבית דהא צלאו הכי הוא בטל אכל הא דמתן המלוה את חצירו לא ישכור ממנו בפחות מיירי שלא הלוה לו על שדה או על הבית וציד הלוה להשכירו לאחר נמאל כשמוזיל גביה רבית הואי ולפי' זה דר"ת אינו מחלק צין שדה לבית הדרא קושיא לדוכמיה מאי שנה ממשכנתא צלא נכיימא דלא חשבינן ליה רבית גמורה וי"ל דרבית גמורה מדרבנן קאמר והאי דאמר אלא שהמורה היתרתו הכי פירוש מדכתב לן רחמנא דין צמי ערי חומה גלי לן דכי ה"ג אין זה רבית דלאורייתא ו' ור' יהודה סבר עד אחד ברבית מותר, וא"ת לר' יהודה משכנתא צלא נכיימא דלא תישתרי דלא אחד ברבית הוא ושמה י"ז לא יפדנו עוד וי"ל דלא חשבינן דא אחד ברבית אלא כגון עשה לו שדרו מכר דאיכא דא מכר אם לא יפדנו בתוך הזמן הקצוב לו אכל משכנתא צלא נכיימא דליכא ציה דא מכר דלעולם הוא ציד הלוה לפדותו ואם יפדנו כיון שאין מנכה לו מן הפירות שאכל הוה ליה רבית מידי דהוה אמלוה סאה בסאה ולא חשיב ליה ר' יהודה דא אחד ברבית אף על גב דשמה לא יתייקר מ"מ כיון דאין זו דא מכר אסור ולא חשיב ליה ר"י דא אחד ברבית: רבא

הסמוכה למכר כל וכי תשני דר גר ומשכן עמך וגו' (ש"ס), לעבודת כוכבים עצמה, לחמוט עיטם ושאר נרסיים ולא נסס אלוהות (ש"ס) וכעיי' ב"ק ק"ג: ובי"ח ש"א), אהרריה קרא, לכל ישראל לנחם עליו (קדושין כז), אידחה אבן אחר הנפול, אלהה אכן שלח תהא לו גאולה (ש"ס), וכי יש שנים מרובות כו', רבות בשנים ששמע שיהא רצוי בשנים, ופי אפשר לטיות מרובות על שז' או נעמעות (ש"ס), אלא נתירבה כספו, אם יש רצוי דמיוי שנתרבה בתוך שנים הללו, כגון שהשנים, מכסף מקמנו, חשוכ' תמשעת קנייה להאן, תבטעטז כספך, בתוך שנים הללו חשוכ' אותו כפי דמי שניו על עכשיו (ש"ס), ליתב ליה ארבע, דמי ארבע שנים, ולא איירי קהל לא בשפיעין ולא בסבסקי' (קדושין כז), ומצא פרט למצוי, מוכר שדה אחתוהו כמיו והשינה ידו ומאל' פרט למלי' לפדות, אם היתה גאולה זו מלויה צידו שכתמכה אין סופין את הלוקח להחזירה לו ליפדות (סוכות ט), ומצא, ששמע שהוא שם ומאלו נשירת נסל בחדול, פרט לממציא עצמו, אחרי כן הוילא הלה את רשאו מן החלטן וקיבל האלן ממלחו (ש"ס), ואם גאל יגאל, במקדים שדה אחזה, מלמד שדרו וגואל, אם אין לו לוח מאחרים וגואל, מה שאמר לגר, פרשה אחרת היא

עין משפט
נר מצוה

בה א מיי פ"י"ב מהל' שטתא
ויובל ה' א:
בו ב מיי שם ה' א:
בו ב מיי שם הלכה א:
בח ד מיי שם ה' ה:
בב ה מיי שם ה' ד:
ל ר מיי פ"ו מהלכות מלה וזה הלכה ד סמנ' לאוין קלט טו"ע"י י"ד סימן קסד ספיק' ד וע"ש וצמקין קעב ספיק' א:

תורה אור השלם

1. ואם לא יגאל עד מלאה לו שנה תמיהאן וקם הבית אשר בעיר אשר לו חומה לצמיתות לקחה אתו לדחיתו לא יצא ביובל: ויקרא כה ל 2. ואיש כי ימכר בית מושב עיר חומה וקדחתו גאלתו עד חם שנת ממכרו ימים תהיה גאלתו: ויקרא כה כט

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ורבנן וכו' הבא הס"ד ואח"כ מהי' הא רבי יהודה מתני':

גליון הש"ס

מתני' היתין לו במתנה. ע' רשבי"א צ"ק דף עח ע"ב ד"ה גגז ונתן:

שיטה מקובצת

מעט דעת א"י תוס' ליעיל דף יח (ע"ב ד"ה שנתו):

מוסף רש"י

הריני כבן עזאי בשוקי טבריא. כי היה בדמיה דעמיה רבי רגיל לממכר הכי הייתי פתוח ומוכן להשיב לשאליו דלמי מורה כגן עזאי שהיה דר בטבריא שהיה חורף ודרשן ואמר כל חממי ישראל לפי בקליפת השום חזן מן הקרח הזה (קדושין ו) וכעיי' זוהר סוטה פה. ויני' שרובין בס' בראש, אימא לחומרה. להחמיר על הענף, השפית את כפי עיני, הכסוף ישיב לפי כסף מקמנו (קדושין ש"ס), מדרבירי יוסי רבבי צנינא, שאל הא לורי עדות אלא שהיה חשוד על נשבעות (ש"ס), אבקש של שבעיות, איסור הקל שנה השועה סחורה צפירומי, דהוא ליה לאו הבא מכלל עשה, לאכלה ולא להחזירה (ש"ס), בשבת הויכל הדאית כו' וכי ממכרו, אם ממכרו ומתנו מה שמפרימי לנס זו סופך למכור ממכריך וכל כלי צינך (ש"ס), לא הרגישו לא שם לכו לפירענות הבא עליו לחזור זו מעצרה שנידו, גבי לא הכניס גרסינן לטוף שמוכר, וגבי לא צאח לידו צטלוו גרסינן בתוספתא עד שמוכר, והכי משמע לא תבא צידו לתבא דרדכו כך דלא תבא לידו שישבו תבאצוה עד שיקבל עוד פורענות (ש"ס), דבתו בהאי ענינא ליתא, לדורס בה סמיכת פרשה, מכל מקום האילו ופרשת רבית סמוכה לפרשת ממכר בית, אכן הסידי שצבר מכר את בתו, אם יש לו בת קטנה, קודם שיהא ברבית ידעאל ליה כו' (ש"ס), כי ימוךך אחיך עמך וגומכר לך, הכל כסדר סמיכת פרשיות הוא דורשו וכו' וקשה משפטים (ש"ס), שנאמר לגר, פרשה אחרת היא